

Jaarverslag 2023

**Kunsten
bond**

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Doelstelling	5
2.1 Visie	6
2.2 Missie	6
2.3 Strategie en beleid	6
2.3.1 Collectieve belangenbehartiging	6
2.3.2 Individuele belangenbehartiging en ondersteuning	7
2.3.3 Verenigingsactiviteiten	7
3. Resultaten	9
3.1 Collectieve belangenbehartiging	10
3.1.1 Eerlijke beloning	10
3.1.2 Eerlijke contracten	12
3.1.3 Meer zekerheid	15
3.1.4 Veilige en inclusieve werkvloer	16
3.2 Individuele belangenbehartiging en ondersteuning	17
3.2.1 Juridische ondersteuning en helpdesk	17
3.2.2 Trainingen	19
3.2.3 Verzekeringen	19
3.2.4 Financiële diensten	19
3.3 Vereniging	20
3.3.1 Leden	20
3.3.2 Afstemming en activiteiten met leden	20
3.3.3 Zichtbaarheid en bereik Kunstenbond	21
3.3.4 Vakgroepen	22
3.3.5 Samenwerking versterken	24
4. Bestuurlijke besluiten en voornemens	28
5. Organisatie	30
5.1 Personeel	31
5.2 Bestuur en Directie	32
5.3 Financieel	32
5.4 Beleid vermogen en beleggingen	33
5.5 Begroting 2024 en vooruitblik	33
6. Financieel verslag	35
6.1 Balans per 31 december 2023	36
6.2 Staat van baten en lasten over 2023	37
7. Accountantsverklaring	39

1. Inleiding

© Mart Productions

© Vincent van Woerkom

Volhouden en verenigen

De aanhouder wint. Dat hebben we bemerkt op het moment dat de Kunstenbond na jaren juridische strijd door het Europese Hof in het gelijk werd gesteld, wat – in combinatie met de daarna volgende jaren van actief lobbyen – de mogelijkheid opende om collectief te onderhandelen voor zzp'ers. Op basis van deze mogelijkheid zijn er in 2023 voor verschillende beroepsgroepen in de culturele sector tariefrichtlijnen opgesteld. Daarnaast wierp ook de jarenlange lobby voor fair pay zijn vruchten af. Rijksgesubsidieerde instellingen worden verplicht om een eerlijke beloning te betalen. Dit laat het belang van het organiseren van werkenden weer zien.

Ontwikkelingen

Ontwikkelingen om ons heen volgen elkaar snel op. Vorig jaar kwamen we net uit de coronacrisis en werden we geconfronteerd met de Oekraïneoorlog, de energiecrisis, gevolgd door hoge inflatie. Ondertussen is de inflatie gedaald, maar zien we elke dag de het verschrikkelijke nieuws van een andere oorlog in Gaza. Mondiale ontwikkelingen die ook impact hebben op Nederland en op onze sector, in betrokkenheid en met materiële impact.

Begin vorig jaar maakten we kennis met de opkomst van een nieuwe generatie (generatieve) kunstmatige intelligentie. Met ChatGPT werd aan het begin van 2023 duidelijk dat deze nieuwe technologie grote impact zou kunnen gaan hebben op de arbeidsmarkt en op de culturele sector. In de Verenigde Staten begonnen in april de stakingen van scriptschrijvers, gevolgd met een staking van acteurs vanaf juli. Kern van de staking is een billijke vergoeding voor werk van schrijvers en acteurs vanuit online streaming en afspraken met studio's over het gebruik van AI. Ook in Nederland zijn de zorgen bij veel beroepsgroepen toegenomen. Met name stemacteurs en voice-overs, toegepaste visuele makers (illustratoren, concept artists, animatoren, visual effects professionals) en componisten vrezen op dit moment al voor hun werk.

De val van het kabinet voor de zomer, de verkiezingsuitslag en het formatieproces leiden tot vertraging in verschillende politieke besluitprocessen, ook voor onze sector. Daarbij is de constatering dat de partijen die willen investeren in de cultuursector de verkiezingen niet hebben gewonnen.

Impact

Al deze ontwikkelingen hebben impact op de kunst- en cultuursector. Corona, energieprijzen en inflatie zetten nog meer druk op de eerlijke beloning omdat zelfstandigen de kostenstijging niet doorberekend krijgen in hun tarieven. Door dezelfde hoge mate van zelfstandigheid zijn er ook veel minder automatische vangnetten voor werk dat ter gevolg van technologische vernieuwing op de tocht komt te staan.

Aan de andere kant heeft de hoge inflatie ertoe geleid dat in veel cao's forse salarisverhogingen en verbeteringen zijn doorgevoerd.

Verder komen er nieuwe mogelijkheden om schijnzelfstandigheid te bestrijden door wetgeving vanaf 2025 vanuit het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De toegevoegde waarde van de Kunstenbond wordt door deze uitdagingen en de door de resultaten die we boeken steeds meer gezien. Na verschillende jaren van ledenverlies hebben we in 2023 13% nieuwe aanmeldingen van leden ontvangen ten opzichte van het ledenaantal 2022. We zijn daarmee een groeiende vakbond. De culturele en creatieve sector verdient ook een sterke vakbond om het hoofd te kunnen bieden aan grote uitdagingen.

2. Doelstelling

**Kunsten
bond**

De Kunstenbond is de vakbond voor alle werkenden in de creatieve en culturele sector. Ze stelt zich tot doel om de belangen van haar leden en potentiële leden te behartigen en te beschermen, en streeft naar verbetering van hun positie op de arbeidsmarkt.

2.1 Missie

De Kunstenbond is een belangenbehartiger die streeft naar een cultuuromslag binnen de culturele en creatieve sector, haar publiek, haar opdrachtgevers en de maatschappij die zorgt dat loon naar werken binnen de culturele en creatieve sector net zo vanzelfsprekend wordt als in andere sectoren. Professioneel gemaakt is professioneel betaald.

2.2 Visie

De Kunstenbond is een essentiële belangenbehartiger waar betrokkenen niet omheen kunnen. Zo kunnen de belangen van mensen die werkzaam zijn in de culturele en creatieve sector verwezenlijkt worden. De cultuuromslag die hiervoor nodig is kan alleen worden bereikt als de organisatiegraad binnen de sector verhoogd wordt en het aantal leden van de Kunstenbond stijgt.

2.3 Strategie en beleid

De Kunstenbond wil haar doelen bereiken door de belangen van haar leden zowel collectief als individueel te behartigen. Deze belangenbehartiging heeft met name betrekking op werk en inkomen. Voor de werkenden in de culturele sector leidt dat tot een focus op de positie op de arbeidsmarkt, arbeids- en sociaal zekerheidsrecht, contractrecht, het beschermen van de auteurs- en naburige rechten en het bevorderen van sociale veiligheid. Daarbij is de Kunstenbond een vereniging die gericht is op ontmoeting, inspiratie en de professionele ontwikkeling van leden.

2.3.1 Collectieve belangenbehartiging

In de collectieve belangenbehartiging worden de volgende interventies en activiteiten ingezet:

- **Lobby en beleidsbeïnvloeding:** richting beleidsmakers en politici, zowel op landelijk niveau als op lokaal niveau;
- **Onderhandelingen met werkgevers:** over overeenkomsten om de belangen van werknemers en zzp'ers te borgen. Dat kunnen cao's, sociale plannen en overgangsregelingen zijn, maar ook afspraken als reactie op grensoverschrijdend gedrag of afspraken over duurzame inzetbaarheid;
- **Ontwikkeling van de sociale dialoog overkoepelend voor de sector:** Platform ACCT is hier met dit doel mede door de Kunstenbond voor opgericht. De Kunstenbond zet zich binnen het Platform in voor de sociale dialoog met werkgevers en voor het maken van bindende afspraken tussen de Kunstenbond, beroepsorganisaties, werkgeversverenigingen en overheden, ook op het niveau van deelsectoren;
- **Honorariumrichtlijnen en algemene voorwaarden:** ontwikkeling van standaarden voor minimumtarieven en contractvoorwaarden, standaarden voor extra beprijzen van kleinere contracten, honorariumrichtlijnen en bijdragen aan de ontwikkeling en implementatie van de Fair Practice Code;
- **Belangenbehartiging voor auteursrechten en naburige rechten:** lobby voor verbetering van het auteurscontractrecht, onderhandelingen voor nieuwe en hogere vergoedingen voor makers,

vertegenwoordiging bij collectieve beheerorganisaties (cbo's) en in Repartitie en SoCu-commissie's bij cbo's.

- **Publieke bewustwording:** voor de waarde van de culturele en creatieve sector en de waardering en beloning van de makers, mede in samenwerking met de Creatieve Coalitie;
- **Capaciteitsontwikkeling:** gericht op leden en vakverenigingen om de lobby en onderhandelingscapaciteit te versterken.

2.3.2 Individuele belangenbehartiging en ondersteuning

De individuele ondersteuning bestaat uit:

a. Juridische hulp

- **Juridische helpdesk:** voor eerstelijns vragen van leden.
- **Juridische ondersteuning:** juridisch advies en begeleiding. Bemiddelen bij (dreigende) conflicten met werkgevers en opdrachtgevers. Vertegenwoordiging van leden in en buiten een gerechtelijke procedure. In bepaalde gevallen biedt de Kunstenbond zaakondersteuning, die varieert van advies over de aanpak van de leden zelf, tot het voeren van juridische procedures bij de rechtbank of andere klachtenmechanismes.
- **Bieden van standaarden:** de Kunstenbond onderhoudt en ontwikkelt standaarden voor verschillende doelgroepen, variërend van opdrachtovereenkomsten en contracten tot algemene voorwaarden.
- **Contractscreening:** op basis van de expertise van de Kunstenbond in verschillende subsectoren worden contracten gescreend en wordt er advies gegeven aan opdracht- en werknemers. De juristen van de Kunstenbond ondersteunen daarmee de onderhandelingspositie van leden.

b. Overige individuele ondersteuning

- Helpdesk voor bedrijfskundige vragen
- Bedrijfskundig advies aan zelfstandigen
- Hulp bij incasso
- Trainingen
- Belastingservice

c. Voordelen en kortingen

- Maatwerkverzekeringen en korting bij verzekeringen
- Kortingsregeling bij verloning
- Korting bij boekhoudservice
- Financieringsmogelijkheden via het Nationaal Podiumplan

2.3.3 Verenigingsactiviteiten

De Kunstenbond is een plek waar leden herkenning vinden tussen vakgenoten én verbindingen met andere werkenden in de sector, op gedeelde belangen en onderwerpen. De Kunstenbond faciliteert activiteiten gericht op inspiratie, verbinding, verdieping en verspreiding van kennis.

a. Ontmoeting en inspiratie

- maandelijks koffie-uurtjes waar leden uit verschillende disciplines elkaar ontmoeten
- vakgroepsevents en netwerkborrels
- events met andere beroepsverenigingen
- bijdragen aan open avonden van debatcentra
- expertmeetings en trainingen

b. Verspreiding van kennis

- Nieuwsbrieven en thema-informatie
- Verspreiding van artikelen op externe platforms als media, de kanalen van beroepsorganisaties en vaktijdschriften, zie bijvoorbeeld *rechtReeKs in BK-informatie*
- Inzet van het tijdschrift Muziekwereld in de profilering, ledenwerving en relevantie van de Kunstenbond
- Podcasts via het Kunst & Bondcast kanaal, met ook podcasts over de Muziekwereld
- Documentaires en filmpjes, zoals met V*KTV en Kunstenbond-tv
- Verspreiding van informatie via social mediakanalen

c. Samenwerking met andere verenigingen

- Samenwerking met beroepsverenigingen voor het ontwikkelen van een gezamenlijke lobby-agenda, met name via de Creatieve Coalitie
- Ontwikkelen van arrangementen voor vak- en beroepsverenigingen voor samenwerking en ontsluiting van diensten voor elkaars leden

3. Resultaten

**Kunsten
bond**

3.1 Collectieve belangenbehartiging

In 2022 heeft de Kunstenbond haar strategie voor belangenbehartiging opnieuw geformuleerd rond het thema “professioneel gemaakt is professioneel betaald”. De Kunstenbond positioneert zich als dé vakbond voor alle werkenden in de culturele en creatieve sector. Ons werk heeft daarbij vier pijlers: 1) eerlijke beloning; 2) eerlijke contracten; 3) meer zekerheid en 4) een veilige en inclusieve werkvloer. In 2023 is voortgebouwd op deze strategie en zijn, per pijler, de volgende resultaten behaald:

3.1.1 Eerlijke beloning

Fair pay verplicht in BIS

Vanaf Kunstenplanperiode 2025-2028 wordt fair pay verplicht. Dat schreef voormalig staatssecretaris Uslu eind 2023 in een brief aan de Tweede Kamer. Met deze stellingname volgde Uslu de jarenlange inzet van de Kunstenbond. De Kunstenbond zal zich de komende jaren hard maken voor borging en handhaving van dit fundamentele principe.

Vooruitblik op de BIS na 2028

Één van de belangrijkste resultaten van de Kunstenbond in 2023 was de verankering van fair pay in de BIS – de door het rijk gesubsidieerde culturele basisinfrastructuur – vanaf 2025. Daarmee is de weg naar eerlijkere beloning voor de komende vier jaar geplaveid. Maar ook voor de BIS-periode vanaf 2029 zijn in het afgelopen jaar de eerste bouwstenen gelegd; in 2023 is intensieve lobby gevoerd voor méér kunstenaarsbeleid in het landelijk subsidiestelsel. Dat de Raad voor Cultuur daarnaar heeft geluisterd bleek begin 2024, toen ze in haar advies voor de nieuwe subsidieperiode opriep om de maker meer centraal te stellen.

Kunstenbond speelt cultuur in de kijker rond de verkiezingen

Eind 2023 stond in het teken van de Tweede Kamerverkiezingen. Zowel voor als na de verkiezingen heeft de Kunstenbond er mede voor gezorgd dat kunst en cultuur op de agenda stonden. Zo is er in de zomer contact geweest met de programmacommissies van de verschillende partijen om beleid voor een sterke sector in de partijprogramma's te verankeren. Daarnaast is in aanloop naar de stembusgang in samenwerking met Kunsten '92 en de Creatieve Coalitie het Collectieve Creatieve Cultuurdebat georganiseerd, waarin verschillende lijsttrekkers met elkaar de degens kruisten over het thema cultuur. Na de verkiezingsuitslag is middels een brief aan de formateur het belang van een bloeiende cultuursector met eerlijk arbeidsmarktbeleid nogmaals onder de aandacht gebracht in Den Haag.

Cao-onderhandelingen in teken van compensatie koopkrachtverlies

De onderhandelingen voor cao's stonden in 2023 in het teken van inflatiecompensatie. Dit heeft geleid tot hogere lonen en betere arbeidsvoorwaarden in elf cao's. De in 2023 afgesloten cao's kennen daarnaast andere structurele verbeteringen in het kader van fair pay, zoals de introductie van een vergoeding voor reiskosten, invoering of verhoging van de stagevergoeding en een verbetering in de minimumtarieven voor zelfstandigen.

Nieuwe instrumenten voor fair pay uit verschillende Ketentafels

De Ketentafels, georganiseerd binnen het project fairPacct, zijn overlegorganen over standaardvoorwaarden binnen een bepaalde subsector. Per subsector worden er instrumenten ontwikkeld die moeten leiden tot afspraken als minimumtarieven, en tot de toetsing hiervan. Met name met het oog op de verplichting van Fair Pay vanaf 2025 zijn deze instrumenten belangrijke stappen op weg naar eerlijke beloning.

De ketentafels hebben in 2023 tot de volgende resultaten geleid:

- **Ketentafel Letteren**

De Ketentafel Letteren heeft een concept voor arbeidsvoorwaarden geformuleerd voor werknemers bij lettereninstellingen die nog niet over een adequate arbeidsvoorwaardenregeling beschikken. Er ligt nu een document over de secundaire arbeidsvoorwaarden, een functieloongebouw en een toelichting op de toepassing hiervan.

- **Ketentafel Freelance Klassieke Musici**

In en voorafgaand aan 2023 is i.s.m. bureau Knyfe onderzoek gedaan naar de verschillende beroepspraktijken binnen deze deelsector. Het resultaat is een rapport waarin ook een manier is gevonden om eerlijke tarieven te benoemen. Door middel van een nieuwe rekentool kunnen musici en organisatoren van concerten nu eenvoudig gages berekenen.

- **Ketentafel Popmusici**

Onderzoek heeft eerder aangetoond dat popmusici maar voor een klein aantal uur dat zij werken fair pay betaald worden. Om deze kloof tussen uren en betaling per 2025 te kunnen dichten heeft deze Ketentafel in 2024 een aantal opties onderzocht en in kaart gebracht. Zo pleit ze voor de oprichting van een Fair Pay Fonds, dat voort kan komen uit een minimale verhoging van de servicekosten op tickets voor popconcerten, gematcht met extra rijkssubsidie. In 2024 wil de ketentafel een selectie van vijf poppodia een zogenaamde fair pay pilot laten uitvoeren, gebaseerd op een nieuwe standaard voor beloning.

- **Ketentafel Film/AV**

De Ketentafel Film/AV is in 2023 opgericht. Er is datzelfde jaar nog gewerkt aan een aantal documenten met afspraken voor zzp'ers. Op dit moment liggen er vier tools die gereed zijn, maar er is pas een totaalakkoord wanneer we het over alles eens zijn. Wat nu 'klaar' is: een begrippenkader (een lijst van termen die in contracten gebruikt worden, zodat iedereen kan zien wat we daar gezamenlijk onder verstaan), een leidraad veilig werken, o.a. over werktijden, een opdrachtkompas om tot een marktconforme beloning te komen en een document ter onderbouwing van een voorlopig percentage dat geldt als opslag om cao-salarissen om te zetten naar een zzp-tarief (+74,45%).

- **Ketentafel Kunstprofessionals in Cultuureducatie en Amateurkunst**

In opdracht van de Ketentafel Kunstprofessionals in Cultuureducatie en Amateurkunst ontwikkelde Social Finance Matters (SFM) een handreiking voor een tarieventool om dertien verschillende hoofdactiviteiten in deze subsector te onderscheiden. Dit werd gedaan op basis van input vanuit deze ketentafel, een onderzoek en een enquête die ingevuld werd door ruim 1000 werkenden in de sector.

- **Ketentafel Beeldende Kunst**

De Ketentafel Beeldende Kunst Nederland (BKNL), heeft in 2023 met onderzoeksbureau SiRM gewerkt aan de herijking van de Richtlijn Kunstenaarshonorarium die dateerde uit 2017. Deze herijkte richtlijn wordt per 1 januari 2025 ingevoerd, maar is nu al relevant vanwege de aanvraagtermijn in het kader van de culturele basisinfrastructuur BIS 2025-2028. In het kader van de Fair Practice Code en fair chain wordt met de herijkte richtlijn het berekenen van vergoedingsbedragen namelijk versimpeld.

- **Kunstenbond reikt eerste Fair Practice Dance Employer Award uit**

Op de Nederlandse Dansdagen is begin oktober voor het eerst de Kunstenbond Fair Practice Dance Employer Award uitgereikt. De prijs is bedoeld om een opdrachtgever in de dans, die goede arbeidsvoorwaarden hoog in het vaandel heeft, in het zonnetje te zetten. De Kunstenbond wil zo, door middel van positieve exposure, Fair Practice stimuleren onder werkgevers. De award ging dit keer naar dansgezelschap The100Hands.

Akkoord gesloten met Stage Entertainment over honoraria orkestleden

Sinds 2022 is het dankzij nieuwe Europese regelgeving – het resultaat van jarenlange lobby door de Kunstenbond – voor zzp'ers toegestaan om collectief te onderhandelen. In 2023 kon de Kunstenbond dit voor het eerst in de praktijk brengen, en met succes. Nadat leden aan de bel hadden getrokken over te lage gages zijn direct de onderhandelingen geopend met Stage Entertainment, producent van musicals. Orkestleden die musiceerden bij de voorstelling Aïda konden daardoor rekenen op betere tariefafspraken.

- **Remplaçanten Rotterdams Philharmonisch Orkest krijgen nabetaling na ingrijpen Kunstenbond**

Na een melding van een oplettend lid constateerde de Kunstenbond dat reguliere orkestleden van het Rotterdams Philharmonisch Orkest over 2021 een nabetaling van 2,5% hadden ontvangen, maar de remplaçanten niet. Volgens de afspraken hebben remplaçanten echter recht op dezelfde voorwaarden als de mensen in dienst. De Kunstenbond opende dus de onderhandelingen met de werkgever, en met succes: het resultaat was dat de remplaçanten de gratificatie alsnog hebben ontvangen.

- **Afspraken met de NPO over betaling van artiesten geëvalueerd**

De NPO-regeling om artiesten te vergoeden voor optredens op radio en tv ging in 2023 van start, na lobby van de Kunstenbond. In 2023 is de regeling geëvalueerd. Uit het gesprek tussen de betreffende partijen (NPO, BAM! Popauteurs en vakgroep Kunstenbond/Ntb) is gebleken dat de regeling behoorlijk goed werkt en vrijwel alle omroepen en programma's zich aan de regeling houden. Aanvullend is op te merken dat de regeling vanaf nu wordt geïndexeerd. Een aandachtspunt binnen onze lobby bestaat uit de zorg dat het aantal speelplekken zal teruglopen, wanneer kosten stijgen. De Kunstenbond zal daarom samen met de BAM! optrekken om een werkwijze te ontwikkelen, waarin het aantal overgebleven speelplekken zal worden geëvalueerd.

- **Kunst Klaagt Aan**

Door coronamaatregelen en gebrekkige steunverlening hebben zzp'ers in de culturele en creatieve sector onevenredige schade geleden. De Kunstenbond acht de Staat hiervoor aansprakelijk. Nadat de crisismaatregelen waren opgeheven spande de Kunstenbond samen met negen gedupeerde leden een rechtszaak aan tegen de Staat. Onder de vlag "De Kunst Klaagt Aan" eist de vakbond compensatie voor de door haar leden geleden schade.

De Kunstenbond verstuurde in december 2022 de dagvaarding naar de Landsadvocaat. In juni 2023 ontving de Kunstenbond een zeer omvangrijke schriftelijke reactie op de dagvaarding.

De rechtbank heeft aangegeven dat het vanwege extreme drukte nog lang zou duren voordat er een zitting gepland kon worden. Om deze tijd goed te benutten heeft de Kunstenbond het verzoek ingediend om nog een tweede schriftelijke ronde te houden, voorafgaande aan de te plannen zitting. Ondertussen verschijnen er verschillende onderzoeksrapporten coronasteun van de Nederlandse overheid. Deze onderzoeken kunnen we gebruiken in het verder onderbouwen van onze zaak.

3.1.2 Eerlijke contracten

Collectief onderhandelen voor zzp'ers

Op basis van de door de Kunstenbond gewonnen rechtszaak bij het Europese Hof heeft de Autoriteit Consument en Markt (ACM) in februari 2022 haar leidraad voor tariefafspraken zzp'ers gepubliceerd. Hierdoor kan er namens en door zzp'ers collectief onderhandeld worden over tarieven zonder in strijd te komen met mededingingsregels.

Verschillende cao's afgesloten, verlengd of vernieuwd

Éen van de belangrijkste inspanningen van de collectieve belangenbehartiging is het

onderhandelen van cao's. Aan elke nieuwe cao gaat een intensief traject vooraf, waarin veel verschillende mensen en partijen moeten worden gehoord en waarin zorgvuldig wordt gewerkt aan goede afspraken. Er werden in 2023 elf cao's verlengd of vernieuwd, namelijk:

- **Cao Kunsteducatie**

De Cao Kunsteducatie 2024 bevat in totaal 6,5% loonsverhoging. Daarnaast een extra feestdag, op te nemen op een dag naar keuze passend bij cultuur, religie of levensovertuiging: bijvoorbeeld Eid al-Fitr ("Suikerfeest") of Keti Koti.

- **Cao LKCA**

Voor de Cao LKCA 2023-2026 is in het eerste jaar 7%, in de daaropvolgende jaren steeds 4% loonsverhoging afgesproken. Dit loopt dus op tot een totaal van meer dan 16% loonsverhoging. Ook in deze cao krijgen medewerkers een extra feestdag naar keuze.

- **Cao Nederlandse Orkesten**

Werkenden die onder deze cao vallen, kunnen in de periode tussen oktober 2023 en juli 2024 in totaal op 8,5% loonsverhoging rekenen.

- **Cao Remplaçanten**

Deze volgt de Cao Nederlandse Orkesten.

- **Cao Metropole Orkest**

Medewerkers van het Metropole Orkest die lid zijn van de Kunstenbond hebben in 2023 ingestemd met de cao oktober 2023 tot en met mei 2024. Deze werkenden krijgen gedurende deze periode in totaal 7,5% loonsverhoging.

- **Cao Stichting Omroep Muziek (Radio Filharmonisch Orkest en Groot Omroep Koor)**

De Cao Stichting Omroep Muziek, waaronder het Radio Filharmonisch Orkest en het Groot Omroep Koor vallen, kende werkenden over de periode januari 2023 – juni 2024 een structurele loonsverhoging van 7,5% toe.

- **Cao Toneel en Dans**

In 2023 is de Cao Toneel en Dans 2024, met looptijd tot 1 januari 2025, afgesloten met 5% loonsverhoging en een verhoging van €150 structureel. Deze ontwikkeling betekent een gemiddelde loonstijging van 9,44%, met een minimum van 6,98% voor de hoogste salarissen en een maximum van 12,75% voor de laagste salarissen. Verder is afgesproken dat er in 2024 een medewerkerstevredenheidsonderzoek wordt opgestart.

- **Cao Nederlandse Podia**

De nieuwe Cao Nederlandse Podia loopt van 1 januari 2024 tot 1 maart 2025 en bevat een loonsverhoging van 6% in 2024, met in datzelfde jaar nog een verhoging van €50 structureel. Ook in 2025 volgt nog een structurele verhoging van €50. In totaal leidt dat tot 11,8% verhoging voor het laatste salaris en 7,7% voor het hoogste salaris.

- **Cao Nationale Opera en Ballet**

Voor de Cao Nationale Opera en Ballet, die loopt tot eind maart 2024, is een structurele verhoging van 200 euro afgesproken. Voor het laagste salaris betekent dit een verhoging van meer dan 10% en 2,6% voor het hoogste salaris.

- **Cao Poppodia en Festivals**

In 2023 is de Cao Poppodia en Festivals 2024-2025, met looptijd tot 1 april 2025, afgesloten. De loonontwikkeling betreft 4% en aanvullend 100 euro structureel in 2024 en nog eens 3% in begin 2025. Dat betekent een verhoging van 12% voor het laagste salaris. Daarnaast nog twee belangrijke

overwinningen: de introductie van een nachttoeslag en de afschaffing van de jeugdschalen. De Cao Paradiso is in 2023 opgegaan in deze cao.

- **Cao Musea**

In 2023 schoof de Kunstenbond voor het eerst aan bij de onderhandelingen voor de Cao Musea. De belangrijkste afspraak die hieruit voortvloeide was een verhoging van 10% voor de laagste lonen, en 6,3% voor de hoogste. Dit resultaat was een direct gevolg van de inmenging van de Kunstenbond: eerder waren de onderhandelingen vastgelopen op een eindbod van 5% vanuit de werkgever, terwijl overige sociaal partners vasthielden aan een eis van 10% voor iedereen. De Kunstenbond kwam met de oplossing om naast de procentuele verhoging een bedrag in euro's toe te kennen, wat leidt tot een fors hogere loonontwikkeling voor de laagste salarissen.

Lobby leidt tot verbetering wetgeving auteurscontractenrecht

De Wet Auteurscontractenrecht is in 2015 ingevoerd met het doel om de contractuele positie van makers en uitvoerende kunstenaars t.o.v. hun exploitanten te versterken. Deze wet is in voorgaande jaren geëvalueerd, wat in 2023 tot een wetwijziging heeft geleid. Hoewel de Kunstenbond de wijziging niet sterk genoeg vindt, heeft onze lobby in 2023 ertoe geleid dat er nu flankerend beleid geformuleerd wordt om aan onze zorgen tegemoet te komen.

Rechtszaak Thuis kopie

Kunstenbond draagt bestuursleden aan voor Stichting Thuis kopie en is daar als zodanig intensief betrokken. Thuis kopie incasseert geld voor onder meer makers en uitvoerend kunstenaars dat daarna aan makers verdeeld wordt via Pictoright, NORMA en andere rechtenorganisaties. Op dit moment speelt hier een fundamentele rechtszaak. Dit keer gaat het om content die binnen streamingdiensten gedownload wordt. Thuis kopie en de hardware-industrie verschillen van mening over de vraag of deze kopieën onder de Thuis kopieregeling vallen of niet. Nadat Thuis kopie de zaak eerst gewonnen had, werd de zaak in hoger beroep verloren en zijn de tarieven (en dus de incasso) naar beneden bijgesteld. Deze zaak ligt nu bij de Hoge Raad, waarvan we in 2024 een uitspraak verwachten. Mogelijk volgt verwijzing naar het Europese Hof van Justitie.

Onderhandelingen over vrijwillig collectief beheer Video on demand

Al jaren is het filmmakers een doorn in het oog dat zij niets verdienen aan de ook in Nederland steeds succesvoller wordende streamingdiensten, zoals Videoland en Netflix, die Nederlandse content ter beschikking stellen. Op basis van een – nog conceptuele – nieuwe wettelijke regeling zijn de auteursrechtenorganisaties namens beroepsverenigingen en vakbonden nu in overleg over deze VOD-vergoedingen. Hierin zullen vergoedingen voor alle bij filmwerken betrokken makers en uitvoerend kunstenaars, waaronder ook acteurs en animatieprofessionals, worden meegenomen. De Kunstenbond zal als vertegenwoordiger van makers in de VOD sector moeten instemmen met het resultaat van deze onderhandelingen.

Geschillencommissie Auteurscontractenrecht

Dankzij de Kunstenbond en Platform Makers kan nu via de geschillencommissie Auteurscontractenrecht op laagdrempelige wijze contractuele geschillen aanhangig worden gemaakt tussen makers en producenten of exploitanten. De Kunstenbond kan daardoor sinds 2023 ook zelf namens leden oneerlijke contracten of voorwaarden voorleggen aan deze commissie. Er wordt extra druk gezet op brancheverenigingen om zich bij deze geschillencommissie aan te sluiten, zodat meer werk- en opdrachtgevers via deze commissie tot de orde geroepen kunnen worden.

Opvolging wet DBA

Één van de belangrijkste speerpunten van de Kunstenbond is, naast eerlijke beloning, de continuïteit van werk. Om die zaken veilig te stellen hebben zowel zzp'ers als werknemers eerlijke contracten nodig die passen bij hun situatie. Schijnzelfstandigheid, een constructie waarin

werkenden onder zzp-voorwaarden werken zonder de vrijheid en het ondernemerschap die daarbij horen, is daarvoor een bedreiging. Om schijnzelfstandigheid aan te pakken is in 2023 het Wetsvoorstel verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden ingediend, oftewel de opvolging op de huidige wet DBA. Het wetsvoorstel kent twee duidelijke verbeteringen die terug te leiden zijn tot lobby van de Kunstenbond: ten eerste het meewegen van het criterium van individueel ondernemerschap en ten tweede een fors hoger minimumtarief voor zzp'ers.

3.1.3 Meer zekerheid

Start lobby en campagne rond generatieve AI

De snelle ontwikkeling van AI-tools als Midjourney en ChatGPT – voorbeelden van generatieve AI – hield de cultuursector in 2023 veel bezig. Niet alleen door de mogelijkheden die deze apps opleveren, maar vooral om de implicaties ervan voor beeldend kunstenaars, schrijvers, acteurs en andere makers. In sommige velden zorgt AI nu al voor verlies van werk, op andere plekken waar ze dat nog niet doet vormt ze een existentiële bedreiging. De Kunstenbond zette daarom een enquête uit onder haar achterban om een beeld te krijgen van de zorgen over AI onder haar doelgroep. De resultaten logen er niet om: het overgrote merendeel zegt zich zorgen te maken over AI en de toekomst van zijn of haar vakgebied hier somberder door in te zien. Naar aanleiding van deze ontwikkelingen organiseerde de Kunstenbond op 8 oktober een verenigingsbreed evenement over het effect van AI op de culturele arbeidsmarkt. De input die de Kunstenbond o.a. door middel van deze enquête en deze bijeenkomst heeft opgehaald diende als waardevolle input voor de lobby die datzelfde jaar rond dit dossier is opgestart. Zo formuleerden we kritiek, hadden we via onze Europese federatie FIA inbreng bij de totstandkoming van de nieuwe Europese AI Act en stonden en staan we in nauw contact met verschillende ministeries, DEN en de SER om zorgen te uiten en beleid te helpen formuleren.

Voorlichting bij Tweede Kamerverkiezingen

De Kunstenbond heeft samen met de Creatieve Coalitie en Platform Makers rond de Tweede Kamerverkiezingen een serie activiteiten uitgevoerd om de belangen van werkenden in de culturele en creatieve sector onder de aandacht te brengen. Na de val van het kabinet in juli hebben we allereerst een brief met input voor de verkiezingsprogramma's naar de programmacommissies van politieke partijen gestuurd. Daarna hebben we rond de partijcongressen leden ondersteund bij het opstellen en indienen van amendementen bij de verkiezingsprogramma's. Gezamenlijk met Kunsten '92 en een aantal brancheorganisaties in de culturele sector hebben we in TivoliVredenburg het Collectieve Cultuurdebat georganiseerd. Met Platform Makers hebben we in aanloop naar de verkiezingen een artikel verzorgd in Trouw en het Financieel Dagblad waarin de nadruk werd gelegd op eerlijke vergoedingen uit arbeid en vanuit het Auteursrecht. Na de verkiezingen hebben we wederom met de Creatieve Coalitie en Platform Makers een brief gestuurd naar de informateur en de formerende partijen.

Sterk in je werk: Training en netwerkevenement duurzame inzetbaarheid

Duurzame inzetbaarheid en een goed geformuleerd vitaliteitsbeleid zijn belangrijk. Vooral in een sector als de kunsteducatie, waarin veel flexibiliteit verwacht wordt van de docenten en waarin meerdere kleine dienstverbanden of opdrachten naast elkaar als norm gelden. Samen met het OAK, CultuurConnectie en AVV organiseerden daarom in februari 2023 een scholingsevenement voor werknemers, leidinggevenden en HR-medewerkers om inzicht in duurzame inzetbaarheid te vergroten.

Start gesprekken over een sectoraal sociaal convenant

In 2023 zijn de eerste stappen gezet richting een sectoraal convenant voor de culturele en creatieve sector. Het op te stellen convenant moet er komen om de, in de sociale dialoog gemaakte, afspraken over de inkomenspositie van werkenden te borgen. Zo moet het mogelijk worden om

richtlijnen, bijvoorbeeld die binnen Ketentafels vastgesteld zijn, te gaan handhaven. Binnen dit kader worden sinds juli gesprekken gevoerd om de uitgangspunten van het convenant vast te stellen. Deze punten omvatten zaken als fair pay, zekerheid, de beloning van flexibiliteit en de bestrijding van schijnzelfstandigheid.

Loopbaan APK

Vanuit Platform ACCT/MDIEU is begin 2023 de Werktuig PPO-regeling Loopbaan APK gelanceerd. Met deze regeling, die onder andere door de Kunstenbond is geïnitieerd, kunnen werknemers in de podiumkunsten gratis gebruik maken van een loopbaancoach. Zo worden werkenden in staat gesteld om hun carrière toekomstbestendig te maken en stil te staan bij hun professionele ontwikkeling.

Lobby verplichte AOV

In het politieke debat over de uitwerking van het arbeidsmarktbeleid stond de invoering van een verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zzp'ers weer hoog op de agenda. Reden genoeg voor de Kunstenbond om het gesprek met voormalig minister van Gennip aan te gaan over onze belangrijkste voorwaarden hiervoor, namelijk betaalbaarheid en een mogelijkheid tot opt-out. De komende jaren zullen we de druk hierover blijven opvoeren.

Lobby atelierbeleid Groningen, Den Bosch, Amsterdam

Atelierbeleid was in 2023 een ander groot thema. In nagenoeg alle grote steden is er namelijk een groot gebrek aan werkruimte voor (beeldend) kunstenaars. In Groningen is al een tijd een werkgroep aan de slag waaraan de Kunstenbond actief deelneemt. Daarnaast is er het afgelopen jaar in Den Bosch een nieuwe actiegroep ontstaan. In december vond daar een grote actie plaats met steun van de Kunstenbond. Wethouders hebben uiteindelijk toegezegd om kunstenaars actiever te gaan betrekken bij nieuw beleid. In Amsterdam heeft de Kunstenbond ingesproken in een gemeenteraadsvergadering over het Kunstenplan 2025-208. Onder andere n.a.v. hiervan heeft het college toegezegd een voorstel te gaan doen om de bestaande voorraad atelierwoningen te behouden.

Biënnale Gelderland

Op 17 november 2022 werd bekend dat Valkhof Museum en Museum Arnhem de samenwerking met het curatorencollectief P1 voor de Biënnale Gelderland 2022 hadden stopgezet. Het besluit leidde tot verontwaardiging en onrust, omdat hiermee de betaling van kunstenaars en curatoren in het geding zou komen. In 2023 is hierover duidelijkheid verkregen, inclusief de financiële verantwoording, en zijn musea, curatoren en Kunstenbond met elkaar tot een zakelijke onderlinge afwikkeling gekomen. Inmiddels zijn alle betrokken kunstenaars, curatoren en leveranciers alsnog betaald.

3.1.4 Veilige en inclusieve werkvloer

Kunstenbond sluit zich aan bij Alliantie Dans Veilig

In 2023 werd de danssector opgeschrikt door het rapport Schaduwdansen. Onder leiding van Marjan Olfers toonde dit rapport aan dat maar liefst 39% van de dansers in Nederland het afgelopen jaar te maken heeft gehad met grensoverschrijdend gedrag. De Kunstenbond is een van de 12 organisaties die in reactie op dit rapport de Alliantie Dans Veilig heeft opgericht. In juni werd het oprichtingsconvenant in bijzijn van Minister Helder en Staatssecretaris Uslu ondertekend.

Muzieksector lanceert Taskforce GO!

Begin 2023 werd tijdens Eurosonic Noorderslag Taskforce GO! Gelanceerd, een nieuw samenwerkingsverband voor een veilige en inclusieve muzieksector waarvan de Kunstenbond mede-oprichter is. Tijdens de lancering presenteerde de Taskforce plannen voor een gedragscode en een kwantitatief onderzoek naar sociale veiligheid binnen de muziekwereld.

De uitzending van BOOS!: This is the Voice en de daaropvolgende open brief, waarin een aantal zangeressen de misstanden in de sector aankaartten, vormden de directe aanleiding voor het samenwerkingsverband.

Meldpunt Mores ondanks crisis voortgezet

Temidden van de berichtgeving over misstanden op de redactie van NOS Sport kwam de betrouwbaarheid van het Meldpunt Mores ter discussie te staan. De (inmiddels voormalig) voorzitter van het meldpunt moest aftreden na twijfels over haar onafhankelijkheid door haar relatie met een kopstuk van NOS Sport. De Kunstenbond heeft niet getwijfeld aan de betrouwbaarheid en onafhankelijkheid in de uitvoering van het werk van MORES. De vertrouwenspersonen van de organisatie staan los van het bestuur. De bestuurlijke veranderingen bij het meldpunt heeft de Kunstenbond wel als noodzakelijk gezien om vervolgstappen te kunnen zetten. Eind 2023 kwam het nieuws dat Mores voor de komende twee jaar subsidie zou krijgen van het Ministerie, waardoor zij haar vangnetfunctie kan behouden en uitbreiden.

Nieuwe Arbocatalogus Kunsteducatie

Samen met AVV en Cultuurconnectie heeft de Kunstenbond in 2023 de Arbeidscatalogus Kunsteducatie vernieuwd. De nieuwe catalogus moet ervoor zorgen dat mensen in de kunsteducatie gezonder en veiliger kunnen werken. Dit door middel van aanbevelingen om risico's rond bijvoorbeeld werkdruk, fysieke belasting, sociale veiligheid of gevaarlijke stoffen te beheersen. Werkgevers kunnen zich op deze aanbevelingen baseren bij het opstellen en onderhouden van de nieuwe RI&E (Risico Inventarisatie & Evaluatie).

Bijdrage aan Pointer-uitzending over grensoverschrijdend gedrag in de klassieke muziek

In het najaar van 2023 deed programma Pointer (KRO-NCRV) een groot opgezet onderzoek naar seksisme en grensoverschrijdend gedrag in de klassieke muziek. De Kunstenbond heeft tijdens dit proces achter de schermen veel input geleverd aan de redactie. De resulterende uitzending maakte veel los en zette veel mensen aan ook hun verhaal te delen, waardoor meer misstanden bij orkesten en conservatoria aan het licht kwamen.

Vertrouwenspersoon verplicht

In een aantal door de Kunstenbond afgesloten cao's is nu de verplichting tot het aanstellen van een vertrouwenspersoon opgenomen. Het gaat om de Cao Toneel en Dans, de Cao Nederlandse Podia en de Cao Poppodia en Festivals.

3.2 Individuele belangenbehartiging en ondersteuning

Naast de collectieve belangenbehartiging verleent de Kunstenbond ook individuele diensten voor leden. Deze dienstverlening bestaat uit juridische en bedrijfskundige ondersteuning.

3.2.1 Juridische ondersteuning en helpdesk

De Kunstenbond biedt haar leden juridische dienstverlening op het gebied van werk en inkomen (arbeidsrecht), sociale zekerheid, intellectueel eigendom, contracten en huurrecht ateliers. Ook is er de mogelijkheid tot bedrijfskundig advies.

Belangrijk in 2023 is dat de ontwikkeling van generatieve AI een enorme vlucht heeft genomen. Zorgen van de leden zijn zeer serieus genomen en de juristen hebben zich grondig geïnformeerd. De juristen hebben deelgenomen aan diverse projectgroepen (ook interdisciplinair) en panels, en hebben zich beziggehouden met het schrijven van artikelen en contractbepalingen om leden zo goed mogelijk te informeren.

Wat verder opvalt is dat er in 2023 veel vragen zijn binnengekomen over tarieven. Fair pay heeft duidelijk aan bekendheid gewonnen en makers lijken bewuster op zoek te zijn naar eerlijke tarieven. Deze trend heeft ertoe geleid dat er binnen de Kunstenbond een bijeenkomst over tarieven is georganiseerd, van waaruit een werkgroep is gestart met het in kaart brengen van alle tarievencalculators per vakgebied om de leden hierin bij te staan en helderheid te bieden bij alle instrumenten die er zijn.

Wat ook opvalt, is een aanzienlijke toename van het aantal kwesties dat betrekking heeft op (of die voortvloeien uit) grensoverschrijdend gedrag. We zien dit terug op alle vakgebieden. De juristen overleggen met elkaar over de behandeling van deze soms hele gevoelige kwesties en volgen de ontwikkelingen op de voet. Ook heeft juridisch zaken een informatiemiddag over grensoverschrijdend gedrag georganiseerd voor juristen en bestuurders en is er een contractbepaling over omgangsvormen toegevoegd aan het model van de opdrachtovereenkomst dat op de website van de Kunstenbond aan leden wordt aangeboden.

Binnen het huurrecht gingen veel vragen over huurprijs- en servicekostenstijgingen. Dit uiteraard vanwege de stijging van de energieprijzen. De mogelijkheid van wijziging van de servicekosten was vaak goed afgedekt en daardoor onontkoombaar, maar veel mensen zijn gewezen op hun rechten en geadviseerd met het oog op de toekomst.

Naar aanleiding van de constatering dat er steeds meer zaken kwamen waarop de Cao Hbo van toepassing was, is er samen met CBB hard gewerkt aan het innemen van een positie in onderwijsinstellingen, zoals de Rietveld academie. De desbetreffende onderhandelaar is inmiddels van input voorzien.

Verder bood 2023 een aantal grote arbeidsintensieve zaken. Zo is er een procedure gewonnen waarin een lid werd verweten met haar werkzaamheden aanzienlijke schade aan de opdrachtgever te hebben toegebracht. Ook was er een complexe arbeidsrechtelijke kwestie bij een poppodium waarin onder meer sprake was van machtsmisbruik en discriminatie. Deze zaak is na een mediation-traject, een kort geding en een ontbindingsverzoek gunstig geschikt voor het lid. Verder een zaak van een danseres waarin sprake was van grensoverschrijdend gedrag en misbruik van de positie van jonge dansers in het algemeen. Deze zaak is ook geschikt, en via de OR is bij de organisatie van het gezelschap binnengedrongen dat er iets moet veranderen. Tot slot een kwestie waarbij sprake was van misbruik van arbeidscontracten. In een periode van 13 jaar was een lid diverse opdracht- en tijdelijke arbeidsovereenkomsten aangeboden bij een groot museum. Na de opstart van een procedure waarin een vast dienstverband werd geclaimd is ook deze kwestie gunstig voor het lid geschikt.

Tot slot een quote om een beeld te geven van de impact van de juridische ondersteuning:
“Ik wil jullie sowieso heel erg bedanken voor alle moeite. Ik leer steeds meer over arbeidsvoorwaarden en ben niet meer bang om een opdracht te verliezen door me uit te spreken. Dat was ik, voordat ik lid werd van de Kunstenbond, wel. Vorig jaar heb ik een opdracht teruggegeven omdat diegene mijn algemene voorwaarden maar ‘een gedoetje’ vond. Dat voelde zo goed! Toen had ik opeens genoeg ruimte voor een spoedopdracht van een terugkerende opdrachtgever. Je weet dus nooit wat voor kansen er nog meer op je pad komen. Heel blij met jullie!”

Totaal 2023			
Rechtsgebied	1e lijns	2e lijns	Totaal
Alg. verbintenissenrecht	161	39	200
Arbeidsrechts	192	59	251
Belasting	52	4	56
Huurrecht	38	14	52
Intellectueel Eigendom	99	33	132
Overeenkomst muziekindustrie	90	24	114
Overig	124	4	128
Sociale Zekerheid	26	1	27
ZZP/uurtarief/verzekeringen	80	0	80
Incasso	2	0	2
EINDTOTAAL	864	178	1.042

3.2.2 Trainingen

De Kunstenbond geeft trainingen om werkenden, studenten en starters in de culturele en creatieve sector kennis en vaardigheden aan te reiken over verschillende thema's die belangrijk zijn voor de beroepspraktijk, zoals eerlijke tarieven en onderhandelen. De workshops Weet Wat je Waard Bent en Onderhandelen met Lef worden al een aantal jaar op kunstacademies en scholen door het hele land gegeven en zorgen, naast scholing van deze doelgroep, voor naamsbekendheid van de Kunstenbond onder studenten en starters. Ook is de Kunstenbond zo'n drie keer per jaar op de ACT Workshopweek te vinden, waar acteurs kunnen proeven van een groot cursusaanbod, o.a. van workshops van de Kunstenbond.

Aan dit repertoire is in 2023 de training Indecent Proposal toegevoegd. Tijdens deze workshops krijgen deelnemers door trainingsacteurs handvatten aangereikt waarmee ze leren omgaan met grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer en om dit soort incidenten te signaleren.

In 2023 zijn in totaal 15 trainingen gegeven: acht uit het pakket Weet Wat je Waard Bent, twee edities van Indecent Proposal, twee workshops over auteursrecht of intellectueel eigendom en een workshop ondernemerschap voor starters.

3.2.3 Verzekeringen

In samenwerking met een verzekeringstussenpersoon ontwikkelt de Kunstenbond maatwerkverzekeringen voor leden. Op deze manier biedt de Kunstenbond haar leden een groot palet van verzekeringen met korting en met bijbehorend advies. Van de maatwerkverzekeringen zijn met name de instrumentenverzekering, de tentoonstellingsverzekering en de gecombineerde aansprakelijkheidsverzekering (een particuliere en een bedrijfsaansprakelijkheidsverzekering in één) populair. De ontwikkeling van verzekeringen wordt in 2024 doorgezet, omdat dit zeer relevant is voor leden en om in te spelen op actuele ontwikkelingen rond de verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering (AOV) voor zzp'ers.

3.2.4 Financiële diensten

De Kunstenbond biedt op verschillende niveau's financiële diensten aan haar leden. Dit verloopt via persoonlijk advies vanuit de ondernemersdesk, ketentafels, via derden zoals de verloning via payroll en ook concreet vanuit de vakgroepen. Een voorbeeld betreft de vakgroep Muziek, die met verschillende aanbieders van financiële diensten afspraken hebben gemaakt over tarieven voor

leden. Ook in 2023 werden de uitkomsten gepresenteerd via de ledenomgeving op de website, via het blad Muziekwereld en via de ledenservice. Een andere belangrijke hulpbron voor onze leden betreft de ondersteuning bij de hun aangifte Inkomstenbelasting.

3.3 Vereniging

3.3.1 Leden

In 2023 kon de Kunstenbond 13% nieuwe leden verwelkomen, in totaal 833 ten opzichten van het ledenbestand 2022. Daarvan zijn 174 leden verwelkomd vanwege de aansluiting van de beroepsvereniging voor improviserende musici BiMpro bij de Kunstenbond.

Eind 2023 had de Kunstenbond 6.786 leden. Dit is een stijging van 4,6% ten opzichte van het aantal leden van 31 december 2022 (6.486 leden). Daarmee is voor het eerst een stijging ingezet op het gebied van het aantal leden, mede dankzij investeringen in ledenwerving en de komst van BiMpro in 2023.

De Kunstenbond is georganiseerd in vijf vakgroepen. Onderstaande tabel geeft een overzicht over de verdeling van de leden naar vakgroep.

Verdeling van de leden naar vakgroep				
	Leden 31-12-2022		Leden 31-12-2023	
	aantal leden	%	aantal leden	%
Muziek	2.780	42,9%	2.984	44,0%
Theater en Dans	1.413	21,8%	1.454	21,4%
Beeldend	1.221	18,8%	1.199	17,7%
Kunsteducatie	746	11,5%	693	10,2%
DAMD	115	1,8%	108	1,6%
Geen vakgroep	211	3,3%	348	5,1%
	6.486	100,0%	6.786	100,0%

3.3.2 Afstemming en activiteiten met leden

In 2023 zijn verschillende bijeenkomsten voor leden georganiseerd, zowel on- als offline. Tijdens deze bijeenkomsten, die zowel verenigingsbreed als op vakgroeps- of cao-niveau plaatsvinden, staat het voorlichten en versterken van de leden centraal. Minstens zo belangrijk is het ophalen van informatie, als voeding voor de belangenbehartiging.

In oktober organiseerde de Kunstenbond een belangrijk event over AI (artificial intelligence). In voorbereiding daarop is een enquête gehouden onder werkenden in de sector over hun verwachtingen, zorgen en wensen bij de nieuwe technologische ontwikkelingen rond generatieve AI. Deze Meet-up in Vlaams Cultuurhuis De Brakke Grond werd door 150 mensen bezocht en was daarmee een succesvolle aftrap van de campagne om werkenden in de cultuursector weerbaar te maken bij deze ontwikkeling en om ervoor te zorgen dat makers zeggenschap houden over en eerlijke vergoedingen blijven verkrijgen over hun werk.

Bij koffie-uurtjes kunnen leden zich aanmelden om bij te praten met Kunstenbondcollega's zoals juristen of belangenbehartigers, al dan niet over een specifiek onderwerp (voorheen werden bijeenkomsten met een specifiek thema 'themacafé' genoemd; dit jaar is geen onderscheid

meer gemaakt tussen themacafés en koffie-uurtjes). Op deze manier kunnen vragen, ideeën en ervaringen van leden direct besproken worden en kan een toelichting gegeven worden op de lobby die de Kunstenbond voert.

Vorig jaar is een samenwerking gestart met BO (voorheen UnieNFTO), vakbond voor het beroepsonderwijs. Samen met deze partner zijn voor het eerst informatiesessies voor (potentiële) leden georganiseerd op twee hogescholen, namelijk Codarts Rotterdam en Fontys Tilburg. Tijdens deze sessies konden werknemers en freelancers van deze hogescholen vragen stellen en zorgen met ons delen over zaken als hun contract.

De vijf vakgroepen hebben daarnaast ook nog bijeenkomsten voor de leden van hun eigen vakgroep. Dit zijn bijvoorbeeld de jaarlijkse ledenvergaderingen, maar ook zijn er in 2023 andere soorten bijeenkomsten georganiseerd, bijvoorbeeld rond de webserie V*KTV. Voor de cao-onderhandelingen houdt de Kunstenbond daarnaast regelmatig online raadplegingen onder haar leden. Dit gebeurt door middel van een e-mailformulier waarmee leden kunnen stemmen.

Bijeenkomsten, events en raadplegingen Kunstenbond 2022	
	Aantal
Cao-raadplegingen	25
Koffie uurtjes	8
Bijeenkomsten Vakgroepen	6
Infosessies hogescholen	2
Event	1

3.3.3 Zichtbaarheid en bereik Kunstenbond

Verspreiding van informatie door de Kunstenbond	
	Aantal keer
Nieuwsbrieven	
• Aan leden algemeen	10
• Aan vrienden	12
• Aan vakgroepen	36
• Fondsen nieuwsbrieven	6
Muziekwereld tijdschrift	4
Kunst en Bondcast (Podcast van de Kunstenbond)	
• Kunst en Bondcast (algemeen)	5
• Programma Muziekwereld	5
Video	
• V*KTV	2

Bereik social media en website					
	Websites	Facebook	Instagram	Linkedin	X (voorheen Twitter)
Volgers (eind 2022)	x	3.600	3.080	2.399	1.412
Volgers (eind 2023)	x	3.710	4.020	3.875	1.470
Unieke bezoekers (2022)	89.467	x	x	x	x
Unieke bezoekers (2023)	117.557	x	x	x	x
Pageviews (2022)	305.238	1.500	5.500	1.458	x
Pageviews (2023)	333.643	4.200	6.400	3.094	x

Duiding statistieken

Het websiteverkeer was in 2022 historisch hoog vanwege een campagnepagina rond de rechtszaak de Kunst Klaagt Aan. Desondanks zijn deze cijfers in 2023 nog verder gestegen. Ook de stijging in het aantal volgers op Instagram en LinkedIn heeft in 2023 flink doorgezet. Dit is het gevolg van een grotere strategische focus op deze platforms, vanwege de aard van de content en doelgroepen van de Kunstenbond. Met name de campagnes rond de verkiezingen en het begin van de campagne rond kunstmatige intelligentie hebben op de website, Instagram en LinkedIn voor veel nieuw bereik gezorgd.

Het aantal volgers op Facebook stagneert, wat te verklaren is door het teruglopende aantal gebruikers op dat platform. De oorzaak van de geringe toename aan volgers op X (voorheen Twitter) is deels te wijten aan nieuw beleid waardoor in 2023 veel accounts zijn verwijderd, maar ook aan het ontbreken van een specifieke strategie voor X van de Kunstenbond. Het komende jaar wordt een specialisatieslag geslagen op het gebied van sociale media, waardoor hier verbetering in zal komen.

Pers en media

De versterking van het mediaprofiel van de Kunstenbond is een belangrijk ontwikkelpunt in de meerjaren-communicatiestrategie. We zien onder meer dat het contact met dagbladen die echt de diepte in willen verstevigd is, en dat de goede relatie die we onderhouden met ANP zeer waardevol is voor sneller nieuws en het inspelen op de actualiteit. Onderstaande cijfers zijn gebaseerd op de eigen waarneming; het uiteindelijke bereik zal in werkelijkheid groter zijn geweest.

Kunstenbond in de media	
	Aantal keer
Landelijke kranten (incl. online) en publieke omroep	21
Online media (nu.nl, zipconomy, en niche platforms)	18
Commerciële omroepen –tv radio	1
Regionale Media	9

3.3.4 Vakgroepen

Vakgroep Beeldend

Binnen het vakgebied Beeldend was atelierbeleid in 2023 weer een belangrijk dossier. De vakgroep had in Groningen een grote rol in een lokale actiegroep die zich inzet voor structurele beschikbaarheid van werkruimte voor kunstenaars.

Leden van het vakgroepsbestuur maakten ook in 2023 onderdeel uit van de Federatie Beeldrechten en de Stichting Continuïteit Beeldrecht. De Federatie Beeldrechten presenteerde in februari van dat

jaar haar onderzoek *Waarde van Beeld, Beeld van Waarde. De economische waarde van beeld in Nederland*.

Ook is het afgelopen jaar een projectgroep rond kunst in de openbare ruimte opgericht door leden van de vakgroep. Door deze projectgroep wordt een symposium georganiseerd over dit thema. Verder zijn twee mediaprojecten van de vakgroep, rechtReeKs en V*KTV, in 2023 voortgezet met respectievelijk twee en zeven nieuwe edities. Beide zorgen nog steeds voor positieve reacties en betrokkenheid.

Vakgroep Theater en Dans

De Vakgroep Theater en Dans heeft het afgelopen jaar de Kunstenbond Fair Practice Dance Employer Award in het leven geroepen om positieve aandacht te genereren voor goed werkgeverschap. De award is in september tijdens de Nederlandse Dansdagen uitgereikt aan gezelschap The100Hands.

Vanuit het dansveld kwamen het afgelopen jaar klachten binnen van zzp'ers over de onduidelijke toepassing van de Cao Toneel en Dans op hun tarieven. De vakgroep heeft hierop ingespeeld door een tekstuele verduidelijking te verzorgen bij de cao en een informatief document met verhelderende illustratie over de toepassing van het loongebouw te publiceren. Zo worden freelance dansers in staat gesteld om te vragen waar zij recht op hebben, in plaats van altijd voor minimumtarieven te worden ingehuurd.

Er is in 2023 opnieuw samengewerkt met ACT Acteursbelangen in het kader van de ACT workshopweek. Voor het eerst is er dat jaar de workshop Indecent Proposal gegeven, waarin deelnemers door interactie met trainingsacteurs leren hoe grensoverschrijdend gedrag te signaleren en aan te pakken.

Vakgroep Muziek/Ntb

De vakgroep Muziek/Ntb bracht ook dit jaar vier edities van het blad Muziekwereld uit en zette een Podcast Muziekwereld voort. Onder meer kwamen de onderwerpen Muziekauteursrecht en Muziek en belastingen aan bod.

De vakgroep heeft verder een cursus ontwikkeld om haar leden te leren hoe de wereld rondom de Nederlandse muziekindustrie in elkaar steekt. Het educatietraject heeft mede als doel om leden met enige interesse om in de toekomst een bestuurlijke functie bij of namens de vakbond te bekleden, vast een diepgaand kijkje in de keuken te geven van het speelveld.

De vakgroep is vertegenwoordigd aan onder meer de Ketentafels Pop, Klassiek en (in nauwe samenwerking met BiMpro) de ketentafel jazz/world en in meer overleggen binnen de sector. Zo werden de in 2022 gemaakte afspraken voor eerlijke betaling van optredende musici met de NPO geëvalueerd en werden afspraken gemaakt over indexatie. Met de NVPI werden onderhandelingen gevoerd over een nieuw bestsellersfonds voor sessiemusici.

Vakgroep Kunsteducatie

In februari 2023 is mede door de vakgroep het trainings- en netwerkevenement Sterk in je Werk georganiseerd, waar werkenden, werkgevers en hr-medewerkers zich hebben laten bijspijkeren over het thema duurzame inzetbaarheid in de kunsteducatie.

De vakgroep Kunsteducatie heeft ook in 2023 continuïteit weten te houden in de podcast Kunst & Bondcast, met vijf nieuwe afleveringen over uiteenlopende onderwerpen. Één daarvan werd live opgenomen tijdens de Kunstenbond Meet-up over AI in de Brakke Grond op 6 oktober.

DAMD

In 2023 nam DAMD als vertegenwoordiger van animatoren deel aan de nieuwe ketentafel Film/AV. Hier zijn belangrijke stappen gezet, zoals het formuleren van functiebeschrijvingen en functierangschikkingen. Dit gaat de basis vormen voor afspraken rond de honorering van filmfuncties. Daarnaast was DAMD intensief betrokken bij een onderhandelingstraject voor vergoedingen voor filmmakers vanuit streamingdiensten. Dit maakt deel uit van de al jaren lopende strijd om animatoren en andere animatie-/VFX-professionals mee te laten profiteren van het geïnde collectieve auteursrechtengeld. Dit is een taai proces waarbij de vorderingen langzaam gaan, maar het goede nieuws is dat deze geldstroom er gaat komen. Er zijn eind 2023 externe onderhandelingsdelegatieleiders ingehuurd om de gesprekken vlotter te laten verlopen.

3.3.5 Samenwerking versterken

De Kunstenbond werkt op verschillende manieren samen met andere organisaties. Om samenwerking te versterken en de positie van de werkenden in de sector te kunnen verbeteren, heeft de Kunstenbond onder andere vertegenwoordigers benoemd in de besturen van Kunsten '92, Platform ACCT en de Creatieve Coalitie. Met een nieuwe lidmaatschapsvorm wordt het nog beter mogelijk om de krachten met andere vakbonden en beroepsverenigingen te bundelen. Twee verenigingen hebben zich officieel aangesloten bij de Kunstenbond. Dat betreft de VCTN en BiMpro. De leden van beide verenigingen zijn ook lid van de Kunstenbond, vakgroep Muziek.

VCTN

Collega-organisatie VCTN is de vereniging voor muzikauteurs en is aangesloten bij de Kunstenbond. VCTN vierde op 25 februari 2023 haar tiende verjaardag in New Grounds in Rotterdam, waarbij het project New Composers Pool part 2 werd gepresenteerd. Tijdens een ledenbijeenkomst op 6 september en bij de Kunstenbond Meet-Up op 8 oktober werd het vervolg, New Composers Pool part 3, gepresenteerd. Samen met de vakgroep Muziek/Ntb agendeerde VCTN gedurende 2023 het onderwerp inspraak en stemrecht bij Buma Stemra. De muzikleden van de Kunstenbond worden via voordrachtsrechten van de VCTN bij Buma Stemra vertegenwoordigd.

BiMpro

Vanaf 1 januari 2023 zijn de leden van BiMpro, de beroepsvereniging voor improviserende musici, ook lid van de Kunstenbond. Ook kunnen leden van de Kunstenbond zich sindsdien kosteloos aanmelden voor een lidmaatschap bij BiMpro. Hiermee is de in november 2022 beklonken samenwerking een feit geworden.

In 2023 heeft Bimpro zich ingezet om de diversiteit bij de publieke omroep te behouden door op 27 juni een muzikale protestmars in Den Haag te organiseren tegen het verdwijnen van jazz op de NPO. Alle aanwezigen van de NPO kregen het BiMpro protestboek aangeboden, waarin naast honderden musici alle grote jazz- en wereldmuziekpodia en -festivals hun steun betuigden. Als gevolg van dit protest lopen er inmiddels constructieve gesprekken tussen de NPO en Bimpro. BiMpro maakt zich daarnaast hard voor de positie van vrouwen in jazz. In maart 2023 vond de eerste editie van Women in Jazz NL plaats in het Bimhuis, waar cijfers rond inclusie in de jazz werden gepresenteerd en een plan voor een vrouwenquotum op de Nederlandse jazzpodia werd geïntroduceerd.

Platform ACCT

Platform ACCT is in 2020 mede door de Kunstenbond opgericht en heeft als doel de arbeidsmarktpositie van werkenden in de culturele en creatieve sector te verbeteren. Vanuit Platform ACCT, onder het project fairPacct, worden onder andere de eerder in dit verslag genoemde Ketentafels georganiseerd. Ook verzorgt het Platform met het project Oog voor Impuls verschillende regelingen die werkenden in staat stelt om te investeren in een pensioen of arbeidsongeschiktheidsverzekering. Verder is er de regeling Werktuig PPO, waaruit bijdrages in

opleidingskosten kunnen worden aangevraagd. Sinds 2023 kunnen werkenden uit een aantal cao's gebruik maken van de regeling Loopbaan APK voor kosteloos loopbaanadvies.

Met Platform Acct zijn in 2023 bovendien de eerste stappen gezet richting een sectoraal convenant voor de culturele en creatieve sector, waarover eerder in dit verslag meer te lezen is.

Platform Acct heeft in 2023 een BIS-aanvraag gedaan om haar activiteiten de komende periode voort te kunnen zetten of uit te kunnen breiden. Indien deze aanvraag gehonoreerd wordt, is de aanvraag voor de culturele arbeidsmarkt binnen de komende vier jaar geborgd.

Kunsten '92

In 2023 hebben de Kunstenbond en Kunsten '92 zich weer gezamenlijk ingezet in de Taskforce culturele en creatieve sector. De lobby richtte zich dat jaar o.a. op arbeidsmarktbeleid en het aanscherpen van de investeringsverplichting voor streamingdiensten. Daarnaast organiseerde de Kunstenbond samen met Kunsten '92 en de Creatieve Coalitie het Collectieve Creatieve Cultuurdebat in aanloop naar de verkiezingen en trokken de organisaties samen op in de lobby om het btw-tarief op cultuur laag te houden. Binnen Kunsten '92 heeft de Kunstenbond een lans gebroken voor de positie van makers en beroepsverenigingen.

Creatieve Coalitie

De Kunstenbond was een van de initiatiefnemers voor de oprichting van de Creatieve Coalitie. Deze coalitie is ondertussen uitgegroeid tot een vereniging met 44 leden, vooral beroepsverenigingen. In 2023 is er met een tweejarige subsidie van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen een directeur aangenomen en drie medewerkers. Hierdoor is het bestuur minder uitvoerend geworden en hebben we veel in samenwerking kunnen. Dat begon met een gezamenlijke nieuwjaarsborrel. Inhoudelijk hebben we met name vanaf de zomer intensief samengewerkt in activiteiten rond de verkiezingen. Daarbij hebben we ook gezamenlijk een verkiezingsdebat in TivoliVredenburg georganiseerd. De Creatieve Coalitie heeft in toenemende mate een belangrijke informatiefunctie onder andere door de start van de online creative community en projecten in Rotterdam en in Noord-Nederland. De Creatieve Coalitie heeft verder een belangrijke coördinerende rol bij de Ketentafels van Platform ACCT en we trekken samen met de Creatieve Coalitie en de FNV op bij de gesprekken over een sectoraal sociaal convenant.

Sena

Via de vakgroep muziek/Ntb en de VCTN zijn de musicerende leden van de Kunstenbond vertegenwoordigd in diverse rechtenorganisaties: Stichting Leenrecht, Stichting Thuiskopie, Norma en (via voordrachtsrechten van de VCTN) Buma, Stemra, Buma Cultuur en Sena. Binnen Sena zit Anita Verheggen, belangenbehartiger muziek van de Kunstenbond, in de Raad van Aangeslotenen. Voor haar grote inzet voor o.a. de Kunstenbond en de sociaal-culturele bestedingen binnen Sena ontving zij in 2023 een koninklijke onderscheiding.

Vanuit Sena werd in 2023 verder financiering toegekend aan Taskforce GO! voor een grootschalig onderzoek naar sociale veiligheid binnen de popsector, en werd er gewerkt aan continuering van het ontwikkelfonds Upstream: Music.

FIA (The International Federation of Actors)

Samen met FIA, een internationaal samenwerkingsverband van vakbonden voor acteurs en podiumkunstenars, is in 2023 een Europese subsidie aangevraagd voor een project – het vierde sinds 2015 – over het aanspreken en betrekken van zogenaamde *atypical workers*, oftewel mensen die voor een veelheid aan kleine en korte (freelance) contracten werken. Het project heeft als doel om vakbonden beter in staat te stellen om deze mensen te organiseren op thema's als collectief onderhandelen voor zzp'ers en schijnzelfstandigheid, en om hun dienstverlening op deze groep af te stemmen. Ook wil de organisatie deze doelgroep weerbaar maken tegen de gevolgen van AI op de culturele arbeidsmarkt. 2023 was tevens het jaar van de grote staking onder acteurs en schrijvers in de VS, georganiseerd door vakbond SAG-AFTRA. Via FIA is er met deze zusterorganisatie contact geweest over thema's als AI.

BO, vakbond voor beroepsonderwijs

In 2022 kwamen we ook een structurele samenwerking overeen met BO (Voorheen UnieNFTO), de vakbond voor het beroepsonderwijs. Samen met hen wordt sindsdien gewerkt aan betere arbeidsvoorwaarden voor docenten in het kunstvakonderwijs, zowel voor werknemers als zzp'ers. In 2023 hebben we gezamenlijk een tweetal informatiesessies voor (potentiële) leden gehouden, te weten Bij Codarts in Rotterdam en bij Fontys Tilburg.

Federatie Beeldrechten

In 2022 werd de Federatie Beeldrechten opgericht: een samenwerkingsverband tussen Pictoright, de Kunstenbond en zes andere beroepsorganisaties die de belangen van ontwerpers, illustratoren, fotografen, fotojournalisten en beeldend kunstenaars behartigen. Binnen de federatie zetten de organisaties zich samen in voor een betere auteursrechtelijke positie van deze makers. Er zijn vier werkgroepen actief: de werkgroep Auteurscontractenrecht, de werkgroep Online inbreuken en de werkgroep Value gap en de werkgroep rond het onderzoek 'Waarde van beeld'. De bevindingen uit dit onderzoek werden begin februari gepubliceerd in het rapport Waarde van Beeld, Beeld van Waarde. De economische waarde van beeld in Nederland.

Platform Makers

Kunstenbond is aangesloten bij Platform Makers, het samenwerkingsverband van vakbonden en beroepsorganisaties voor auteurs en artiesten op het gebied van auteurs- en naburig recht. Kunstenbond en VCTN zijn beiden vertegenwoordigd binnen het bestuur van de koepelorganisatie. In december 2023 werd Estella van der Sluis, jurist bij de Kunstenbond, op voordracht van Kunstenbond verkozen tot bestuurslid namens de beeldende sector.

Platform Makers leverde samen met Creatieve Coalitie en Kunstenbond input op de verkiezingsprogramma's in aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen en voerde vele gesprekken over onder meer de aankomende aanscherping van het Auteurscontractenrecht. Gedurende de Coronaperiode nam Platform Makers het initiatief tot de vorming van het Steunfonds Rechtensector vanuit de gezamenlijke Federatie Auteursrechtbelangen, dat in alle auteursrechtsectoren projecten ten behoeve van nieuwe creaties steunde. Gesprekken over continuering van overheidssteun aan diverse van deze (door onder meer Buma, Sena, NORMA en Pictoright) uitgevoerde projecten werden tijdelijk 'on hold' gezet na de val van het kabinet, maar zullen na de vorming van een nieuw kabinet worden heropgestart.

Via de evaluatie van het reglement van de Geschillencommissie hebben we kunnen afspreken dat veel meer exploitanten centraal via hun koepelvereniging worden aangesloten bij de Geschillencommissie, waardoor het realistischer wordt dat we zaken aan kunnen spannen. Daarnaast hebben wij ervoor gezorgd dat de mogelijkheid er komt dat wij (en andere verenigingen) zelf als vereniging een onenigheid of geschil over bepalingen in (standaard-)contracten aan kunnen kaarten.

Samenwerking met andere beroepsverenigingen

In 2023 zijn er met verschillende beroepsverenigingen gesprekken gevoerd over samenwerking en het creëren van toegang tot zowel de collectieve diensten als de individuele diensten aan de leden van deze beroepsverenigingen. De motieven om deze samenwerking te zoeken verschillen per vereniging.

- **ACT Acteursbelangen**, met deze vereniging voor acteurs werkt de Kunstenbond al jarenlang samen, zowel om te komen tot een cao, rond het collectief beheer van auteursrechtgelden, tariefafspraken en het organiseren van workshopweken voor acteurs. In 2023 hebben we een Pluslidmaatschap ontwikkeld, waarbij leden van ACT Acteursbelangen ook lid worden bij de Kunstenbond en daarmee ook toegang krijgen tot juridische ondersteuning.
- **Samen1Stem** is een vakvereniging voor stemacteurs, voice-overs, vertalers, regisseurs en

technici. Samen1Stem heeft de Kunstenbond gevraagd om namens hen cao onderhandelingen te voeren met de Nederlandse studio's. Verder hebben we afgesproken dat bij een positief onderhandelingsresultaat alle leden van Samen1Stem ook lid worden bij de Kunstenbond.

- **Circuspunt** is een platform voor het Nederlandse circusveld. Zij hebben samenwerking met de Kunstenbond gezocht om ook toegang te hebben tot de verzekeringen die via de Kunstenbond aangeboden worden.

Met twee andere groepen die zich nog willen verenigen zijn ook gesprekken gestart over de rol die Kunstenbond kan spelen bij het organiseren van striptekenaars en een vereniging in oprichting voor stemacteurs.

Nationaal Podiumplan

Het Nationaal Podiumplan is een initiatief vanuit leden van de vakgroep Muziek/Ntb van de Kunstenbond, om de eerlijke beloning voor muzikanten te bevorderen. De regeling is zeer succesvol gebleken. Het Nationaal Podiumplan richt zich direct op makers en is een alternatief voor trickle-down financiering. Het kan daarmee als voorbeeld dienen voor hoe (overheids-)financiering op een meer directe manier bij de doelgroep terecht kan komen. In 2023 hebben meer dan 1.300 shows met diverse muzikanten gebruik kunnen maken van de het Nationaal Podiumplan. Het initiatief is opgezet in coronatijd met coronasteunmiddelen die via de cbo's werden verdeeld. Naar structurele financiering wordt nog gezocht. Inmiddels hebben sinds oprichting 4.552 individuele muzikanten, 2.629 formaties of ensembles en 682 podia zich aangesloten bij het Nationaal Podiumplan.

4. Bestuurlijke besluiten en voornemens

**Kunsten
bond**

Het bestuur van de Kunstenbond heeft in 2024 zeven reguliere bestuursvergaderingen gehouden. In elke bestuursvergadering komen een aantal standaardonderwerpen aan bod:

1. Voortgang van de implementatie van het strategieplan
2. Stand van zaken in de lobby
3. Vertegenwoordiging van Kunstenbond bij andere organisaties en collectieve beheersorganisaties (cbo's)
4. Stand van zaken in de werkorganisatie en bij het personeel
5. Verenigingszaken
6. Ontwikkeling in de samenwerking met partnerorganisaties
7. Rechtszaken

Naast het bespreken van de algemene voortgang stonden er ook een aantal specifieke onderwerpen op de agenda:

- Om de vereniging te moderniseren en nieuwe groepen leden daar makkelijker een plek in te laten vinden is een proces gestart voor de herziening van de verenigingsstructuur. Voor de begeleiding van dat proces is een extern adviseur aangenomen. Zowel in het bestuur als met de ledenraad en met de werkorganisatie zijn verschillende gesprekken gevoerd om te kijken wat iedereen belangrijk vindt om te behouden en om te verbeteren.
- De eigenaar van het pand dat de Kunstenbond huurt heeft aangegeven het huurcontract met de Kunstenbond eind 2024 te willen beëindigen. Inmiddels is daar overeenstemming over bereikt. Het bestuur heeft aangegeven dat ze open staat om een pand voor de Kunstenbond te kopen, wat ook meer invulling kan geven aan het verenigingsleven. De wensen en mogelijkheden worden momenteel onderzocht en zijn onderwerp van gesprek.
- Het bestuur heeft ermee ingestemd om in het kader van de rechtszaak tegen de staat "Kunst Klaagt Aan", op advies van de advocaten van de Kunstenbond, de rechtbank te verzoeken een tweede schriftelijke ronde uit te voeren.
- Het bestuur heeft zowel in de bestuursvergadering als met de ledenraad de invulling van de Meet-up over AI besproken.
- Het bestuur van de Kunstenbond heeft een standpunt bepaald ten aanzien van het beleggingsbeleid van cbo's. De Kunstenbond is van mening dat met het geld van rechthebbenden geen risico gelopen mag worden en is daarom in principe tegen beleggen in aandelen door cbo's.
- Het bestuur heeft in november 2022 besloten het salaris op 1 januari 2023 en 1 januari 2024 twee keer met 3% te verhogen. Door de hoge inflatie in 2023 heeft het bestuur in 2023 besloten de salarissen vanaf 1 juli 2023 met nog 1% extra te verhogen.

Naast de bestuursvergaderingen heeft het bestuur in zowel het voor- als najaar een intervisiebijeenkomst gehouden met de ledenraad. In het voorjaar ging deze bijeenkomst over ledenwerving, het nieuw subsidiestelsel en de verenigingsstructuur. In het najaar ging de intervisie over de herziening van de verenigingsstructuur.

Verder heeft het voltallige bestuur een meeting gehad met de vernieuwde Raad van Advies en een bijeenkomst met de werkorganisatie om de toekomst van de verenigingsstructuur te bespreken.

5. Organisatie

**Kunsten
bond**

5.1 Personeel

Formatie

De formatie van de Kunstenbond is hieronder in fte's weergegeven aan het begin en aan het einde van 2023. Onder een fte wordt een medewerker verstaan met een dienstverband van 38 uur per week.

Formatie werkorganisatie	1 januari 2023		31 december 2023	
	FTE	aantal	FTE	aantal
Directeur	0,89	1	0,89	1
Coördinator bedrijfsvoering	0,8	1	0,8	1
Secretariaat & ledenadministratie	0,53	1	0,53	1
Marketing & communicatie	2,73	4	3,05	4
Individuele belangenbehartiging	5,8	9	5,86	9
Collectieve belangenbehartiging	5,12	6	4,12	5
	15,87	22	15,25	21

In 2023 zijn er vier vacatures ontstaan. Voor een deel zijn die opgevuld. Er is een nieuwe advocaat in opleiding aangenomen voor intellectueel eigendom, met daarbij een speciale focus op AI. Daarnaast is een jurist arbeidsrecht aangenomen ter vervanging van een jurist die in 2024 gebruik zal maken van de Regeling voor Vervroegde uittreding (RVU). Op de ledenservice heeft een wisseling van de wacht plaatsgevonden en daarnaast staat er nog een vacature open voor financieel administratief medewerker. De vacature ontstaat doordat we de financiële administratie intern willen gaan uitvoeren in plaats van uitbesteden. Deels voor uitbreiding en deels voor vervanging op langere termijn hebben we ook een vacature open staan voor medewerker collectieve belangenbehartiging met een focus op de muzieksector.

Hybride werken

Na het opheffen van alle corona beperkingen heeft de Kunstenbond in het voorjaar van 2022 een kantoor gecentreerde hybride vorm van werken geïntroduceerd. De lessen uit de coronatijd wil de organisatie daarin verwerken. De meeste collega's werken voor de helft op kantoor en voor de helft vanuit huis of op locatie. Thuis wordt daarmee de plek voor online vergaderen en geconcentreerd werken. Kantoor wordt de plek voor ontmoeting, projectmatig samenwerken en gezamenlijke inspiratie.

Verzuim

Over heel 2023 was het ziekteverzuim 9,11%. Dit percentage is relatief hoog vanwege langdurige uitval van tweetal medewerkers. Juist in de afgelopen twee jaar was het ziekteverzuim flink terug gelopen nadat we in 2020 ook een langdurige periode van hoog ziekteverzuim hadden bereikt. Ter vergelijking hadden we 2022 2,35%, in 2021 3,4% en een jaar eerder 14,8%.

Opleiding en ontwikkeling

De Kunstenbond stimuleert het gebruik van het persoonlijk opleidingsbudget voor medewerkers. In 2023 is daar door 7 medewerkers gebruik van gemaakt van een individueel traject, naast collectieve trainingen op het gebied van Teams en werken in de cloud.

Arbeidsvoorwaarden

In november 2022 heeft het bestuur van de Kunstenbond besloten tot een update van de arbeidsvoorwaarden, waarbij besloten is tot de invoering van thuiswerkvergoedingen en aanpassing van de reiskostenvergoeding (in lijn met het nieuwe beleid voor hybride werken). Daarnaast is de verlofregeling geactualiseerd, zodat deze beter aansluit bij de omstandigheden van werknemers in verschillende fase van hun loopbaan. Deze wijzigingen zijn in 2023 ingegaan.

De Kunstenbond kent op dit moment nog twee personeelsregelingen, die van de Kunstenbond en die van de FNV voor mensen die voor 2016 werkzaam waren bij FNV-KIEM. Het bestuur van de Kunstenbond kan alleen beslissingen nemen over de personeelsregeling van de Kunstenbond. Daar waar mogelijk wordt de ruimte voor aanpassingen in de arbeidsvoorwaarden van de Kunstenbond zo ingericht dat het ook het gat met de regeling van de FNV kleiner maakt.

5.2 Bestuur en Directie

Bij notariële akte d.d. 24 maart 2016 is de vereniging Kunstenbond opgericht. Vanaf 1 juli 2016 ontplooit de vereniging zelfstandig activiteiten, na een zuivere juridische splitsing van FNV Kiem. Op 28 februari 2017 is een vaststellingsovereenkomst getekend betreffende de financiële afwikkeling van de zuiver juridische splitsing per 1 juli 2016. In juni 2018 is de Kunstenbond gefuseerd met de Nederlandse Toonkunstenbond. De leden zijn samengevoegd met de muzikleden van de Kunstenbond in de vakgroep Muziek.

Het bestuur bestaat per 31 december 2023 uit:

- de heer J.A.N. Schreuder (voorzitter)
- de heer D.A. Peltenburg (penningmeester)
- mevrouw S. Jabli (secretaris)
- de heer B.B. van den Dungen
- mevrouw E. van der Molen

Directeur van de vereniging is de heer R.J. Gijsbertsen.

5.3 Financieel

De exploitatie van de Kunstenbond laat sinds 2016 een negatief resultaat zien. In goede jaren wordt dit negatieve resultaat gecompenseerd door beleggingsresultaten, in slechte beursjaren gaat het negatieve resultaat ten koste van het eigen vermogen. Met het meerjarenbeleidsplan 2023-2027 is gekozen voor een strategie om door middel van investeringen in fondsenwerving en ledenwerving op termijn van drie jaar te komen tot een positief exploitatieresultaat, waarbij de afhankelijkheid van beleggingen wordt afgebouwd. 2023 was het eerste investeringsjaar. Het gerealiseerde exploitatieresultaat is 731.346 euro negatief (begroot 645.131 euro negatief). Door een positief beleggingsresultaat van 784.786 euro is het totale resultaat over 2023 41.353 euro positief (begroot 449.131 euro negatief). Hiermee is het bereikte resultaat over 2023 dankzij de beleggingsresultaten van ruim vijf ton positiever dan verwacht.

De totale kosten waren in totaal 7.000 euro minder dan begroot. De opbrengsten waren 93.000 euro lager dan begroot. De investeringen in ledenwerving en fondsenwerving leveren wel resultaten op, maar zijn, door wervingscapaciteit, later in 2023 van start gegaan dan bij het schrijven van het strategieplan was voorzien. Daarnaast hebben we wel het aantal nieuwe leden geworven dat was beoogd, maar door actievoorwaarden leidt dit drie maanden tot een jaar later tot inkomsten. Het positieve financiële resultaat van 41.353 euro wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

5.4 Beleid vermogen en beleggingen

In de statuten is een bepaling inzake garantievermogen opgenomen. Het vermogen van de Kunstenbond dient altijd meer te bedragen dan 5 miljoen euro. Het vermogen per balansdatum bedraagt 8,98 miljoen euro. De Kunstenbond laat haar vermogen beheren door Van Lanschot Kempen. Daarbij heeft de Kunstenbond gekozen voor een defensief beleggingsprofiel en een aantal voorwaarden ten aanzien van duurzaamheid en het niet beleggen in fossiele energie.

Het eigen vermogen van de Kunstenbond is de afgelopen jaren vooral belegd geweest in obligaties en aandelen. Op de langere termijn wordt ook dit niet als gewenst gezien en wordt er gewerkt aan een beleid waarin het eigen vermogen op een missiegedreven manier wordt ingezet. Een eerste mogelijkheid hiervoor doet zich in 2024 voor. De eigenaar van het pand waar de Kunstenbond kantoor houdt heeft aangegeven het huurcontract voortijdig te willen beëindigen. Dit geeft de mogelijkheid om een deel van het eigen vermogen te gebruiken voor de aanschaf van een eigen pand, waarmee zowel huurkosten als beleggingskosten worden bespaard.

De samenstelling van de portefeuille per 31-12-2023 is als volgt weer te geven:

Bandbreedte en actuele weging per categorie				
Vermogenscategorie	Markt- waarde	in%	Min	Max
Geldmarkt	132.954,76	1,43%	0%	20%
Obligaties	6.092.273,39	65.70%	40%	80%
Obligaties high yield	0,00	0,00%	0%	15%
Obligaties opkomende landen	563.710,63	6.08%	0%	15%
Aandelen	3.005.106,92	32.41%	10%	45%
Onroerend goed	41.896,97	0,45%	0%	10%

Op het moment van het uitbrengen van de jaarrekening hebben we rekening te houden met de oorlog in Gaza en in Oekraïne. Ook de verkiezingen medio november 2024 in Amerika kunnen effect hebben op de beurzen. Tegelijkertijd zien we de inflatie stabiliseren en dalen ten opzichte van vorig jaar. De wens om tot aanschaf van een eigen pand te komen, zal een verschuiving binnen het eigen vermogen teweegbrengen. Daarbij zal gedurende 2024 een aanhoudend defensief beleggingsbeleid worden gecontinueerd.

5.5 Begroting 2024 en vooruitblik

De begroting 2024 is in de ledenraad van 20 november 2023 vastgesteld. De investeringen die in de komende jaren worden gedaan moeten het effect hebben dat vanaf 2026 het exploitatieresultaat positief wordt. Om de bedrijfseconomische duurzaamheid van de vereniging te vergroten is gekozen om van interen naar investeren te gaan.

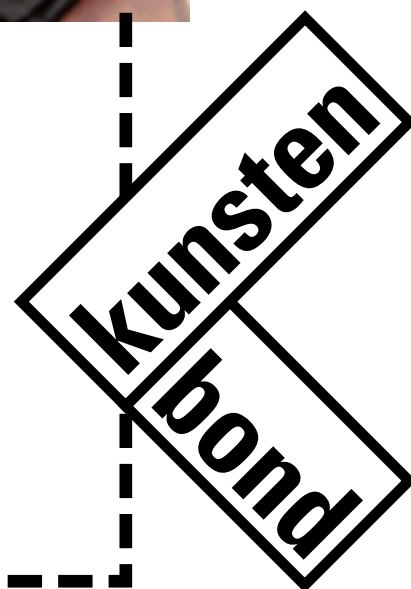
Voor de begroting 2024 zijn een viertal kolommen opgenomen. De eerste kolom betreft de meerjarenbegroting welke behoort bij ons strategieplan. De tweede kolom bevat de opbrengsten en kosten zoals die zeker zijn op basis van huidige afspraken. Hierop aanvullend zijn de begrote extra kosten in het kader van onze strategie en betreft daarmee kosten en opbrengsten welke flexibel zijn. De laatste is een optelling van deze twee kolommen en vormt de begroting 2024.

Deze begroting bevat een aantal verschuivingen en is in totaal 25.000 euro hoger dan verwacht in de meerjarenbegroting. Dit wordt verklaard doordat er naar alle verwachting eerder verhuiskosten

moeten worden gemaakt. De kosten voor verhuizing willen we niet ten lasten laten gaan van andere investeringen, gezien het belang van ledenwerving.

Samenvatting Begroting Kunstenbond 2024				
	Meerjaren begroting	Begroting gecommiteerd	Begroting extra kosten strategieplan	Begroting 2024 Kunstenbond
	2024	2024	2024	2024
	€	€	€	€
Subtotaal aan contributie en baten	2122	1916	225	2141
Subtotaal externe bijdrage projecten	300	100	200	300
Totale Baten	2422	2016	425	2441
Subtotaal personeelslasten	2072	1872	270	2142
Subtotaal afschrijvingen	50	16	25	41
Subtotaal inhuur / uitbesteding juridische expertsite	77	53	0	53
Subtotaal vergader- en activiteitenlasten	155	159	0	159
Subtotaal verenigingskosten (3% potje)	52	46	6	52
Subtotaal huisvestingslasten	88	89	26	115
Subtotaal communicatie	138	55	80	135
Subtotaal algemene lasten	237	187	37	224
Subtotaal lidmaatschap organisaties	23	8	15	23
Subtotaal projectkosten	0	0	0	0
Totale Lasten	2892	2484	459	2943
Saldo voor financiële baten en lasten	-470	-468	-34	-502
Resultaten effectenportefeuille	244	251	0	251
Kosten effectenportefeuille	-52	-52	0	-52
Totaal	192	199	0	199
Resultaat	-278	-269	-34	-303

6. Financieel verslag

6.1. Balans per 31 december 2023 (na winstbestemming)

	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Activa				
Vaste activa				
Immateriële vaste activa				
website		748		14.770
Materiële vaste activa				
Verbouwingen	0		0	
Inventaris	11.929		14.100	
		11.929		14.100
Financiële vaste activa				
Overige effecten		9.272.232		8.837.814
Vlottende activa				
Vorderingen				
Debiteuren	38.114		32.768	
Overige vorderingen	16.179		16.765	
Overlopende activa	78.907		101.615	
		133.200		151.148
Liquide middelen		75.182		361.587
Totaal aan Activa		9.493.291		9.379.419

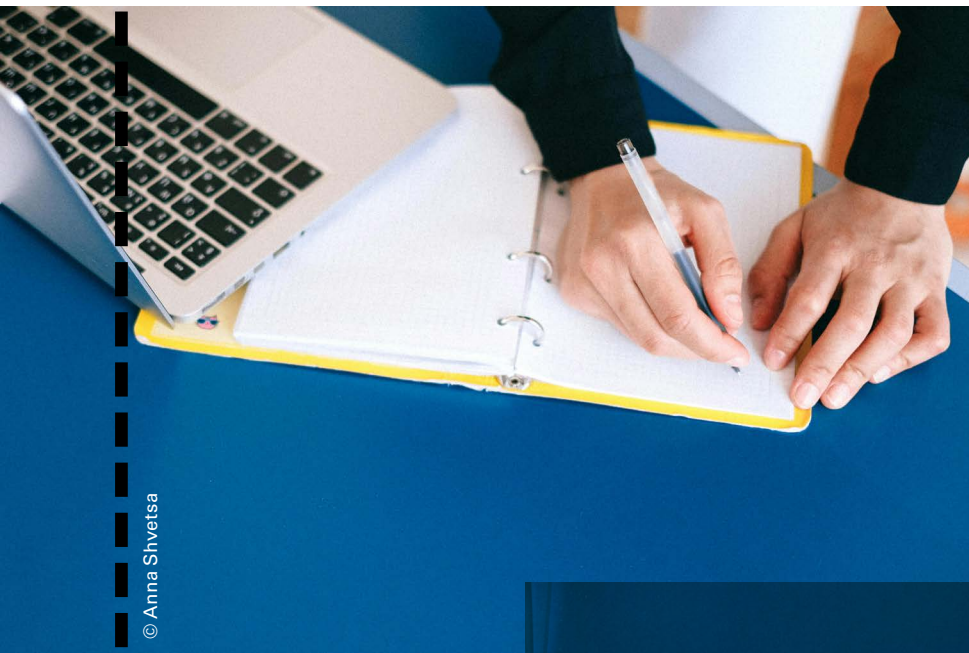
	31 december 2023		31 december 2022	
	€	€	€	€
Passiva				
Reserves en fondsen				
Kapitaal	12.737.959		12.737.959	
Algemene reserve	-3.764.164		-3.805.517	
		8.973.795		8.932.442
Kortlopende schulden				
Projecten in uitvoering	0		18.000	
Crediteuren	42.503		66.965	
Belastingen sociale premies verzekeringen	85.276		77.051	
Overige schulden en overlopende passiva	391.717		284.961	
		519.496		446.977
Totaal aan Passiva		9.493.291		9.379.419

6.2. Staat van baten en lasten over 2023

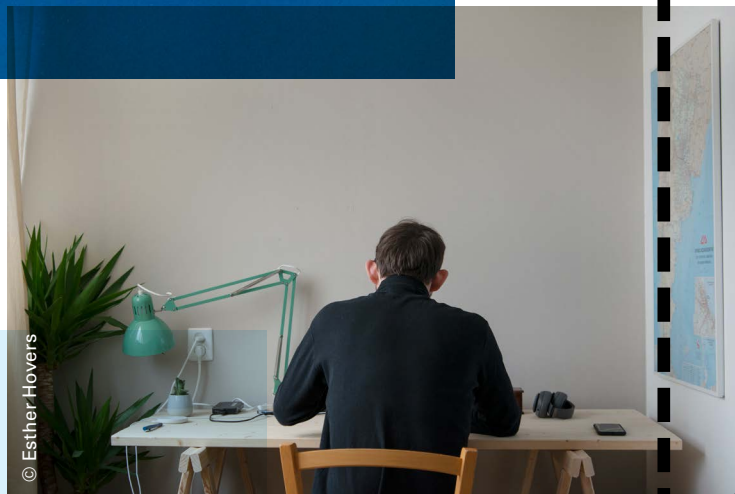
	Realisatie 2023	Begroting 2023	Realisatie 2022
	€	€	€
Baten			
Baten uit contributie en overige	1.814.200	1.839.430	1.803.129
Subsidiebaten projecten	57.562	150.000	180.049
Subsidiebaten algemeen	24.564		
Som der baten	1.896.326	1.989.430	1.983.178
Lasten			
Personeelslasten	1.873.465	1.858.561	1.581.742
Afschrijvingen	20.007	45.000	27.089
Externe kosten belangenbehartigers	27.841	75.000	104.910
Vergaderkosten vereniging	76.615	78.000	73.886
Bestuurslasten	40.314	62.000	52.431
Huisvestingslasten	82.873	85.000	79.483
Communicatie en marketingkosten	190.927	135.000	70.283
Innovatie budget			50.117
Algemene lasten	223.340	273.000	200.783
Scholing leden	9.917		1.463
Kosten lidmaatschappen organisatie	26.279	23.000	26.715
Kosten projecten	56.094		157.260
Som der lasten	2.627.672	2.634.561	2.426.162
Saldo voor financiële baten en lasten	-731.346	-645.131	-442.984
Waardeverandering van financiële waarden	784.813	196.000	-1.605.599
Rentelasten en soortgelijke lasten	-12.114		-12.232
	772.699	196.000	-1.617.831
Resultaat	41.353	-449.131	-2.060.815
Resultaatbestemming			
Algemene reserve	41.353	-449.131	-2.060.815

7. Accountants- verklaring

© Anna Shvetsa

© Esther Hovers

**Kunsten
bond**

Aan het bestuur van
Kunstenbond
Oostenburgvoorstraat 152
1018 MR AMSTERDAM

Borrie Accountants B.V.
Jan Leentvaarlaan 1
Postbus 8565
3009 AN Rotterdam
Telefoon 010 266 77 33
Telefax 010 266 78 08
Email rotterdam@borrie.nl
KvK 24315255

Verklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Kunstenbond statutair gevestigd te Amsterdam.

Ons oordeel

De samengevatte jaarrekening 2023 (hierna 'de samengevatte jaarrekening') van Kunstenbond te Amsterdam is ontleend aan de gecontroleerde jaarrekening 2023 van de Kunstenbond.

Naar ons oordeel is de bijgesloten samengevatte jaarrekening in alle van materieel zijnde aspecten consistent met de gecontroleerde jaarrekening 2023 van Kunstenbond op basis van de grondslagen zoals beschreven in de jaarrekening 2023.

De samengevatte jaarrekening bestaat uit:

- de samengevatte balans per 31 december 2023;
- de samengevatte staat van baten en lasten over 2023

Samengevatte jaarrekening

De samengevatte jaarrekening bevat niet alle toelichtingen die zijn vereist op basis van de algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving. Het kennismaken van de samengevatte jaarrekening en onze verklaring daarbij kan derhalve niet in de plaats treden van het kennismaken van de gecontroleerde jaarrekening van Kunstenbond en onze controleverklaring daarbij. De samengevatte jaarrekening en de gecontroleerde jaarrekening bevatten geen weergave van gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden sinds de datum van onze controleverklaring van 17 juni 2024.

De gecontroleerde jaarrekening en onze controleverklaring daarbij

Wij hebben een goedkeurend oordeel verstrekt bij de gecontroleerde jaarrekening 2023 van Kunstenbond in onze controleverklaring van 17 juni 2024.

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de samengevatte jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de samengevatte jaarrekening op basis van de grondslagen zoals beschreven in de jaarrekening 2023.

Onze verantwoordelijkheden

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel of de samengevatte jaarrekening in alle van materieel belang zijnde aspecten consistent is met de gecontroleerde jaarrekening op basis van onze werkzaamheden, uitgevoerd in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Standaard 810 'Opdrachten om te rapporteren betreffende samengevatte financiële overzichten'.

Rotterdam, 10 oktober 2024
Borrie Accountants B.V.

w.g. F.C.P. Flooren RA

Colofon

41

Redactie

Hannah Lindo
Ronald Gijsbertsen
Remco Holtzer

Eindredactie

Evelien Stoffels

Vormgeving

Judith Schoffelen

Fotografie

Marco Gerritsen
Esther Hovers
Anna Shvetsa
Vincent van Woerkom
Mart Productions
Kunstenbond

www.kunstenbond.nl